

Respons

Tadsjikistan: Hizb-ut-Tahrir, utbredelse og rekruttering

Problemstilling/spørsmål:

- Utbredelse og aktivitet i Tadsjikistan
- Rekrutteringsmetoder

Hizb-ut-Tahrir

Hizb-ut-Tahrir kan oversettes med "Frigjøringspartiet." Det er en islamistisk organisasjon som har som målsetning å opprette et pan-islamsk kalifat i det som oppfattes som den muslimske delen av verden, blant annet Sentral-Asia. Hizb-ut-Tahrir er ikke noe politisk parti slik vi vanligvis forstår begrepet. Man kan snarere karakterisere organisasjonen som en politisk bevegelse som søker innflytelse uten å bruke de parlamentariske organene i landene der bevegelsen er representert (Landinfo 2008, s. 16). Hizb-ut-Tahrir er forbudt i de fleste muslimske land, men står ikke på USA's terrorliste, da det ikke er tilstrekkelig bevist at organisasjonen har vært involvert i voldelige aksjoner. Bevegelsen er imidlertid sterkt antisemittisk og antivestlig (USCIRF 2012, s. 190).

Organisasjonen er delt inn i celler som hver har en leder. Lederen kjenner kun de enkelte medlemmene i sin celle, noe som gjør det nærmest umulig for myndighetene å avdekke hvem medlemmene er (International Crisis Group 2003, s. 20).

Hizb-ut-Tahrir ble forbudt i Tadsjikistan i 1999 (Karagiannis 2006, s. 4).

For nærmere informasjon om Hizb-ut-Tahrir viser vi til Usbekistan – landnotat, som er tilgjengelig på landinfo.no og i Landdatabasen.

Utbredelse og aktivitet i Tadsjikistan

Den tadsjikiske grenen av Hizb-ut-Tahrir ble etablert i 1998 med støtte av usbekiske Hizb-ut-Tahrir-medlemmer. Organisasjonen vokste i årene etter dette (International Crisis Group 2003, s. 14).

Det blir hevdet at Hizb-ut-Tahrir er den eneste islamistiske organisasjonen i Sentral-Asia¹ som kan kalles en "masseorganisasjon", og den regnes for å være den største og best organiserte islamistiske organisasjonen i regionen (World Almanac of Islamism). Imidlertid opplyses det i en annen rapport (Naval Postgraduate School 2009, s. 22) at Hizb-ut-Tahrir ikke har blitt noen folkebevegelse, til tross for bevegelsens popularitet i den første tiden etter at den kom til Sentral-Asia. Grunnene til dette er flere; hemmelig rekruttering, stor grad av undertrykkning fra makthavernes sin side og liten interesse for politisk islam blant vanlige folk. En annen grunn til Hizb-ut-Tahrirs manglende gjennomslagskraft er i henhold til samme kilde teologiske uoverensstemmelser mellom hovedretningen innen islam i disse landene, og Hizb-ut-Tahrir.

Det opereres med litt forskjellige estimater over antall Hizb-ut-Tahrir-medlemmer i regionen. Noen anslår rundt 7000 medlemmer i Usbekistan og rundt 15 000 i hele Sentral-Asia, mens andre sier mellom 15 000 og 20 000 medlemmer i hele Sentral-Asia, hvorav flesteparten av medlemmene befinner seg i Usbekistan (Turgut 2011). Andre forskere opererer med tall på rundt 30 000 medlemmer, og enda flere sympatisører, i hele regionen (Karagiannis & McCauley 2006). I 2009 rapporterte International Crisis Group at det kunne være titusener av Hizb-ut-Tahrir-medlemmer i Sentral-Asia; flesteparten i Usbekistan og noen tusen i Tadsjikistan og Kirgisistan (International Crisis Group 2009, s. 3). Disse tallene er imidlertid alle noen år gamle.

På grunn av cellestrukturen og den utstrakte hemmeligholdelsen er det vanskelig å finne eksakte tall på hvor mange medlemmer og sympatisører Hizb-ut-Tahrir har i Tadsjikistan. I en rapport fra 2009 (Naval Postgraduate School 2009, s. 22) anslås det at Hizb-ut-Tahrir har over 5000 medlemmer i Tadsjikistan, mens Emmanuel Karagiannis (2006, s. 4) anslår et sted mellom 2500-3000 medlemmer og enda flere sympatisører. Det siste tallet er basert på intervjuer med medarbeidere i sikkerhetstjenesten, diplomater og Hizb-ut-Tahrir-medlemmer. I tillegg kommer et antall fengslede Hizb-ut-Tahrir-medlemmer. Ellers varierer anslagene over antall medlemmer fra 1000 til 4000 (Karagiannis 2006, s. 4). Det er vanskelig å fastslå om forskjellene i medlemstallene som er oppgitt i de to kildene, er grunnet en økning i medlemstallene fra 2006 til 2009, eller om man her rett og slett opererer med forskjellige anslag. I en rapport fra 2003 om radikal islam i Sentral-Asia skriver International Crisis Group følgende om Hizb-ut-Tahrirs medlemstall i Tadsjikistan:

It is difficult to get any reliable membership figures for Tajikistan, but arrests in 2000, when there was a mass campaign against the party, suggest that the figure is in the low rather than high thousands. Court proceedings against alleged Hizb-ut-Tahrir leaders in March 2002 suggested that they had recruited more than 1,000 members (International Crisis Group 2003, s. 17).

De fleste Hizb-ut-Tahrir-medlemmer i Tadsjikistan befinner seg i Sughd-provinsen i Ferganadalen, nord i Tadsjikistan, ifølge en rapport fra 2009 (Naval Postgraduate School 2009). Videre opplyses det at Hizb-ut-Tahrir tradisjonelt har vært mest populær blant etniske usbekere, og at organisasjonen har vært mest aktiv i grenseområdene mot Usbekistan (Naval Postgraduate School 2009, s. 21-22). Emmanuel Karagiannis (2006, s. 4) skriver imidlertid at antallet medlemmer som er etniske tadsjiker, har økt raskt. Han skriver videre at bevegelsen

---

¹ Med Sentral-Asia menes her de tidligere sovjetrepublikkene i Sentral-Asia (Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan og Usbekistan).

har spredt seg til hovedstaden Dusjanbe og det sørlige Tadsjikistan. Gruppen skal ha dukket opp i Dusjanbe for første gang i 2001-2002 (Karagiannis 2006, s. 5).

Rekrutteringsmetoder

I en artikkel fra Jamestown Foundation fra 2004 (Novikov 2004) beskrives Hizb-ut-Tahrirs rekruttering i Sentral-Asia som målrettet mot spesifikke grupper, selv om organisasjonen i prinsippet er åpen for alle muslimer. De gruppene som Hizb-ut-Tahrir typisk retter sin aktivitet mot, er ifølge artikkelen:

- Personer i en sårbar situasjon, som arbeidsledige, pensjonister, studenter og enslige mødre
- Representanter for lokale maktstrukturer, som kan beskytte partcellene fra overvåking og straffeforfølgelse
- Polititjenestemenn, som kan gi tilgang til sensitiv informasjon

Ifølge artikkelen skal rekruttering av nye medlemmer i hovedsak skje på landsbygda der det er et stort antall vanskeligstilte ungdommer, og det er på landsbygda at Hizb-ut-Tahrir har mest støtte. Organisasjonen skal også ha noe støtte blant eiere av små og halvstore forretninger i byene (Novikov 2004).

I en rapport fra International Crisis Group (2003, s. 15) blir fattigdom, en følelse av håpløshet og mangel på fremstidsutsikter trukket frem som grunner til at enkelte blir tiltrukket av Hizb-ut-Tahrir. En ung mann, og medlem av Hizb-ut-Tahrir, forklarer seg slik om hvorfor han ble medlem: "Time simply used to drag by for us. We sat on the street. And they [Hizb-ut-Tahrir] were doing something. We started to talk to them, my friends joined them, and I joined up as well..." (International Crisis Group 2003, s. 15).

I den vanskelige økonomiske og sosiale situasjonen som mange befinner seg i Sentral-Asia, kan Hizb-ut-Tahrir tilby både sosialt fellesskap og en følelse av stabilitet og visshet i et samfunn i forandring (International Crisis Group 2003, s. 17). Også Karagiannis (2006, s. 8) skriver at høy arbeidsledighet er en medvirkende faktor til Hizb-ut-Tahrirs popularitet. Han nevner særlig arbeidsmigranter som har måttet returnere fra Russland, og som kan ha opplevd diskriminering grunnet sin muslimske bakgrunn der, som særlig mottakelige for Hizb-ut-Tahrirs islamistiske budskap. Lederen for Eurasia Foundation i Tadsjikistan forklarer Hizb-ut-Tahrirs tiltrekningskraft med en følelse av meningsløshet blant unge, et ønske om å gjøre opprør mot myndighetenes kontroll over religionsutøvelsen, samt Hizb-ut-Tahrirs image som en organisasjon som viser omsorg og yter hjelp til folk som trenger det (Isamova 2013).

Emmanuel Karagiannis (2006, s. 5) opplyser at Hizb-ut-Tahrir deler ut bøker og løpesedler som er trykket både på tadsjikisk, usbekisk og russisk. Ifølge Karagiannis er dette et tegn på at organisasjonen forsøker å rekruttere medlemmer fra alle etniske grupper i Tadsjikistan.

Hizb-ut-Tahrir forandrer sin taktikk og hvilke grupper de retter seg mot ettersom situasjonen krever det (Isamova 2013). I Tadsjikistan skal Hizb-ut-Tahrir i økende grad rette sin aktivitet mot unge og sårbare kvinner, ifølge en artikkel fra Institute for War and Peace Reporting fra 2013 (Isamova 2013). En tidligere offiser i sikkerhetstjenesten som er sitert i artikkelen, uttaler: "The latest arrests indicate that they [Hizb-ut-Tahrir] are disseminating their ideas through groups that gather in their homes under the guise of teaching and interpreting the Koran". I artikkelen er det nevnt to eksempler på unge kvinner som har blitt forsøkt rekruttert av Hizb-ut-Tahrir. Den ene er en jente på 14 år som ble invitert med til å delta på

Respons Tadsjikistan: Hizb-ut-Tahrir, utbredelse og rekruttering

koranundervisning av en venninne. Hizb-ut-Tahrir ble ikke nevnt på disse møtene, og jenta fant først ut hvem som stod bak undervisningen da hennes tante så nærmere på bøkene hun hadde fått utdelt, og dro for å snakke med kvinnen som underviste de unge jentene. Jenta sluttet da å gå på undervisningen. Den andre kvinnen som er nevnt i artikkelen, er en ung kvinne som har blitt alene med sine tre barn etter at hennes mann reiste til Russland for å arbeide. Hun strever med å forsørge sine barn, samtidig som hun må arbeide for sin svigerfamilie. En dag hun ikke orker mer, og bryter ut i gråt, kommer det en kvinne bort til henne som inviterer henne med hjem og gir henne penger. Neste gang de treffes, får den unge kvinnen utdelt løpesedler som hun skal dele ut, noe hun ikke gjør da hun skjønner at løpesedlene er til støtte for Hizb-ut-Tahrir (Isamova 2013).

Emmanuel Karagiannis (2006, s. 7-8) skriver at moskeene har blitt brukt til å rekruttere nye medlemmer og organisere studiegrupper. Imidlertid fører tadsjikiske myndigheter streng kontroll med de offisielt registrerte moskeene, og Hizb-ut-Tahrir har derfor holdt en lav profil i disse moskeene, og heller spredt sin ideologi via moskeer som mangler offisiell registrering. For eksempel stengte myndighetene i 2003 33 uregistrerte moskeer i det nordlige Tadsjikistan, der Hizb-ut-Tahrir har hatt sterk støtte. Karagiannis (2006, s. 8) skriver videre at Hizb-ut-Tahrir har gått mer over til å benytte seg av uformelle sosiale nettverk, som nabolag og vennskap, for å mobilisere støtte til organisasjonen utenfor de statskontrollerte moskeene. I Tadsjikistan er det vanlig at menn danner tette grupper, basert på slektskap og vennskap. Disse gruppene møtes jevnlig, enten i private hjem eller på tehus. Slike møter kan brukes til å holde hemmelige studiegrupper eller til å rekruttere nye medlemmer.

Ifølge Karagiannis (2006, s. 8) har Hizb-ut-Tahrir også startet en aggressiv kampanje for å rekruttere tidligere medlemmer av IRP (Islamic Renaissance Party)².

Det blir hevdet at sentralasiatiske myndigheters hardhente politikk overfor ytterliggående islamister ikke virker, da Hizb-ut-Tahrir synes å være like aktive som før (Isamova 2013). Ifølge en rapport fra International Crisis Group (2009) blir sentral-asiatiske fengsler i utstrakt grad brukt til å rekruttere nye medlemmer til Hizb-ut-Tahrir. På grunn av manglende tilgang til fengslene i Tadsjikistan tar denne rapporten i hovedsak for seg forholdene i kirgisiske og kasakhiske fengsler. Det er imidlertid grunn til å anta at forholdene i tadsjikiske fengsler er tilnærmet like forholdene i kirgisiske og kasakhiske fengsler, og at fengslene er en viktig arena for rekruttering av nye medlemmer også i Tadsjikistan (International Crisis Group 2009, s. 1).

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke-offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen

---

² På 1990-tallet utkjempet tilhengerne av IRP (Islamic Renaissance Party), i koalisjon med tre andre politiske grupperinger, en borgerkrig mot tilhengerne av regjeringen, med presidenten Emomali Rahmonov i spissen. Som følge av fredsforhandlinger i 1997 ble forbudet mot islamske partier opphevet i 1998, og partiet er nå det eneste lovlig islamistiske partiet i de tidligere sovjetrepublikkene i Sentral-Asia.

har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, og kildegrunnlaget vil ikke nødvendigvis være like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor begrensede tidsrammer og vil i liten grad inneholde bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

Skriftlige kilder

- International Crisis Group (2003, 30. juni). *Radical Islam in Central Asia*. Osh/Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/central-asia/058%20Radical%20Islam%20in%20Central%20Asia%20Responding%20to%20Hizb%20ut-Tahrir.pdf> [lastet ned 11. april 2013]
- International Crisis Group (2009, 15. desember). *Central Asia: Islamists in Prison*. Bisjkek/Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/central-asia/b97%20Central%20Asia%20Islamists%20in%20Prison.pdf> [lastet ned 12. april 2013]
- Isamova, L. (2013, 6. februar). Despite Ban, Tajik Islamists Continue Recruiting. *Institute for War and Peace Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/despite-ban-tajik-islamists-continue-recruiting> [lastet ned 12. april 2013]
- Karagiannis E. (2006, mars). The Challenge of Radical Islam in Tajikistan: Hizb ut-Tahrir al islami. *Nationalities Papers*, 34 (1), 2-20.
- Karagiannis E. & McCauley C. (2006). Hizb-ut-Tahrir al-islami: Evaluating the Threat Posed by a Radical Islamic Group that Remains Nonviolent. *Terrorism and Political Violence*, 18, 315-334. Tilgjengelig fra [http://193.146.160.29/gtb/sod/usu/\\$UBUG/repositorio/10264416_Karagiannis.pdf](http://193.146.160.29/gtb/sod/usu/$UBUG/repositorio/10264416_Karagiannis.pdf) [lastet ned 15. april 2013]
- Landinfo (2008, 18. august). *Usbekistan – landnotat*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/747/1/747_1.pdf [lastet ned 11. februar 2013]
- Naval Postgraduate School (2009, juli). *Central Asia Executive Summary Series*. Monterey: Naval Postgraduate School, Department of National Security Affairs. Tilgjengelig fra http://www.nps.edu/programs/ccs/Docs/Central_Asia/Tajikistan_July09.pdf [lastet ned 15. april 2013]
- Novikov, E. (2004, 17. november). The Recruiting and Organizational Structure of Hizb-ut-Tahrir. *Terrorism Monitor*, 2(22). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=27179 [lastet ned 12. april 2013]
- Turgut, A. (2011, 2. februar). *Hizb-ut-Tahrir in Central Asia: Some Outstanding Aspects*. Ankara: International Strategic Research Organization (USAK). Tilgjengelig fra <http://www.usak.org.tr/EN/makale.asp?id=1933> [lastet ned 15. april 2013]
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (2012, mars). *Annual Report of the United States Commission on International Religious Freedom*. Washington D.C.: U.S. Commission on International Religious Freedom. Tilgjengelig fra [http://www.uscifr.gov/images/Annual%20Report%20of%20USCIRF%202012\(2\).pdf](http://www.uscifr.gov/images/Annual%20Report%20of%20USCIRF%202012(2).pdf) [lastet ned 4. januar 2012]
- World Almanac of Islamism. *Hizb-ut-Tahrir* (sist endret 14. juli 2011). Tilgjengelig fra <http://almanac.afpc.org/hizb-ut-tahrir> [lastet ned 15. april 2013]

Respons Tadsjikistan: Hizb-ut-Tahrir, utbredelse og rekruttering

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.